INESJOURNAL
ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Yıl: 3, Sayı: 8, Eylül 2016, s. 79-104

**Abdulkerim DİKTAŞ[1], Servet Suna ÜZTEMUR[2]**

# KRİTİK ÖNEME SAHİP BAZI SOSYAL MESELELERLE İLGİLİ İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DÜŞÜNCELERİ[3]

**Özet**

Çocuğun aile içinde başlayan eğitimi, okul öncesi eğitimle birlikte formal eğitim kurumlarına devredilmektedir. Erken yaşlarda başlayan eğitim süreci, toplumsal barışın tesisinde temel yapı taşı olarak görülebilir. Barış eğitiminin gerçekleştirilmesi ve bu konunun öğrencide yaşam biçimi haline getirilmesi bağlamında eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bu çalışmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin toplumsal barış ortamının oluşmasında önemli görülen hoşgörü, adalet, eşitlik, barış ve farklılıklara saygı kavramlarına ilişkin görüşleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma paradigması temelinde betimsel tarama modeline göre tasarlanan çalışma kapsamında amaçlı örnekleme yöntemi ile Manisa'nın Yunus Emre ilçesindeki resmî bir ortaokulda 12 sekizinci sınıf öğrencisi ile yüz yüze mülakat yapılmıştır. Mülakat verileri betimsel analiz yöntemi ile analiz edilerek araştırmanın amacı doğrultusunda tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** İlköğretim, Toplumsal Barış, Barış Eğitimi, Öğrenci Görüşleri.

# IDEAS OF EIGHT GRADE STUDENTS ON SOME IMPORTANT SOCIAL TOPICS

**Abstract**

Education of a child that starts in the family has been transferred to formal educational institutions along with pre-school education. Process of education, which starts at early ages can be seen as the keystone of establishing community peace. From the aspect of realising peace education and making this as a life style for students, there are many duties to be done by educational institution. In this study, it is tried to produce some important views about tolerance, justice, peace and respect to discrepancy for eight grade students in primary school. In the extent of this research designing as regards descriptive survey model and with basis of qualitative research paradigms, it was interviewed for 12 eight-grade middle school students face to face with purposeful sampling at Yunus Emre distinct in Manisa. Interview data have been discussed in accordance with the purpose of the study with descriptive analysis method.

**Key Words:** Primary School, Community Peace, Peace Education, Students View.

1 Arş. Gör., Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, kerimdiktas@gmail.com
2 Doktora Öğrencisi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı
3 Bu çalışmanın özeti IV. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

## GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz çağdaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler ülkeler arasında iletişimi artırmış olsa da dünyanın birçok yerinde anlaşmazlıklar devam etmektedir. Türk Dil Kurumu (2015) sözlüğünde uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam olarak tanımlanan barış kavramı, ülkeler arası ilişkilerde savaşın olmama durumu şeklinde kullanılmaktadır (Kamaraj ve Kerem, 2004: 99). Toplumsal hayatta ise adalet, hoşgörü ve uzlaşmanın olmadığı yerde barıştan söz edilemez. Bu nedenle barış kavramını sadece savaşın yokluğu şeklinde tanımlamak yerine çok boyutlu şekilde ele almak gerekmektedir. Barış eğitimi alanındaki çalışmaların öncüsü olarak kabul edilen Galtung (1969: 183) barış kavramını negatif ve pozitif barış şeklinde iki boyutta ele almıştır. Negatif barışla savaşın ve örgütlü fiziksel şiddetin diğer şekillerinin yokluğu kastedilmektedir. Başka bir anlatımla çatışmaları meydana getiren sebeplerin değil, sadece çatışmaların ortadan kalkmasıdır. Pozitif barış ise yapısal ve kültürel şiddetin ortadan kalkarak sosyal adaletin tesis edildiği bir durumdur. Barış kavramının karşıtı olarak savaş değil; şiddet kavramı ön plana çıkmaktadır (Galtung, 1969: 183-185; Öğretir, 2005: 116). Barış eğitiminin asıl amacı toplumsal hayatta pozitif barışın egemen olmasını sağlamaktır.

Barış eğitimi öğrencilerin; hem fiili hem de yapısal şiddeti önlemek ve çatışmaları barışçıl biçimde çözmelerini sağlamak amacıyla barış için uygun koşulları yaratmaları için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerlerin teşvik edilmesi sürecidir (Fountain, 1999: 1). Aspeslagh ve Burns'a (1996) göre barış eğitiminin nihai amacı; adaletli, paylaşımcı, şiddetsiz ve hoşgörülü bir dünyada yaşamak için çocukları eğitmektir. Toplum olarak barış içinde yaşamanın yolu şiddetten arınmış ve farklılıklara saygılı bireyler yetiştirmekten geçer. Erken yaşlarda edinilen davranışlar yaşam biçimine dönüşmektedir. Bu nedenle barış eğitimi öğrenim sürecinin ilk yıllarından itibaren sistemli ve belli bir program dâhilinde uygulanmalıdır.



Eğitim ortamında çocukların aşırı bencil ve rekabetçi davranışlarını önlemek bakımından barış eğitimi; geleneksel eğitim yaklaşımlarından farklı olarak sadece bilgi edinmeyi değil, davranış değişikliklerine yol açacak tutumların, becerilerin ve değerlerin geliştirilmesi ve işbirliği içinde çalışmalarını sağlamalıdır (KAYAD, 2011: 15). Okullarda barış kültürünün oluşması ve gelişmesinde okulun fiziki ortamı, öğretim programları ve öğretmenlerin davranışları ve yaratıcılık becerileri önemli bir yer tutar (Pınar ve Güven, 2012: 63). Barış eğitimi sayesinde öğrenciler anlaşmazlıklarda şiddete başvurmadan empati becerisini kullanarak sorunları çözme becerisi edinirler. Okullarda uygulanan barış eğitiminin başarısı çocuğun ailesinde gördüğü davranışlardan etkilenmektedir. Okulda hoşgörü, çatışma çözümü ve iletişim becerilerini alan bir öğrencinin ailesinden tam tersi bir yaklaşım görmesi barış eğitiminin etkisini azaltmaktadır (Öğretir, 2005: 120).

Barış eğitimi bağlı olduğu toplumun dinamiklerinden ayrı düşünülemez. Bu nedenle toplumsal konulara duyarlı olmalıdır. Barış eğitimi sadece genel düzeydeki değer ve davranışlar üzerinden değil; toplumdaki özel durumları da dikkate almak zorundadır. Böyle bir yaklaşım öğrencileri gerçek yaşamdaki sorunlara daha çok yaklaştıracaktır. Öğrenciler bu sayede genelde öğrendikleri bilgileri özel durumlara da uygulayabileceklerdir. Dünyadaki her bir toplumun kültürel ve siyasi açıdan kendine özgü farklı durumları vardır. Bu nedenle barış eğitimi programları tasarlanırken içinde bulunulan toplumun ihtiyaçlarını dikkate alınmalı ve toplum gündeminde yer alan güncel konular programa yansıtılmalıdır (Bar-Tal, 2002: 5). Bu duruma paralel olarak Salomon (2002: 2) barış eğitimi programlarının kişilere ve toplumlara göre farklı

anlamlara geldiğini belirtmiştir. Bazı toplumlar için barış eğitimi programının amacı insanların tarihten gelen bakış açısını değiştirmektir. Buradaki genel amaç, dün düşman olarak görülen kişilere karşı anlayış, saygı ve hoşgörü geliştirmektir. Bu tip barış eğitimi programlarına geçmişte çetin çatışmaların yaşandığı Kuzey İrlanda, İsrail-Filistin ve Bosna-Hersek örnek gösterilebilir. Bazı toplumlar için barış eğitiminin asıl amacı ise insan haklarının geliştirilmesi, çevre sorunlarına dikkat çekilmesi ve toplumda barış kültürünün oluşturulmasıdır.

Barış eğitimi; çok kültürlülük, değerler eğitimi, ırkçılık karşıtı eğitim, küreselleşme, çevre bilinci, insan hakları, vatandaşlık ve çatışma çözümü eğitimi gibi birçok alanı içinde barındıran disiplinler arası bir alandır (Kester, 2008: 5; Öğretir, 2005: 115). Barış eğitimi kapsamında öğrencilere işbirliğine dayalı çalışma alışkanlığı, akran arabuluculuğu, yapıcı çatışma çözümü ve sosyal iletişim becerilerinin artırılmasına yönelik hem teorik hem de uygulamalı eğitim verilmelidir (Öğretir, 2005: 115). Her geçen gün toplumların yapısında farklılıklar ve çeşitlilikler meydana gelmektedir. Bu durum bir arada bulunan çeşitli kültürel kimliklerin uyumlu bir şekilde yaşayabilmesi ve olumlu yönde etkileşimin olmasını gerektirir. Toplumsal uyumun, sivil toplum hareketliliğinin ve toplumsal barış kültürünün olabilmesi için bütün vatandaşların kendilerini toplumun bir parçası olarak hissetmelerinin sağlanması gerekmektedir. Demokratik toplumlarda çok kültürlülük kaçınılmaz bir olgudur (UNESCO, 2001: 2). Çok kültürlülük; ırk, etnisite, kültür, dil, cinsiyet, din, cinsel yönelim, sosyal sınıf, eğitim ve diğer farklılıklar açısından toplumun duyarlı olmasını ifade eder (Banks, 2013: 1). Kaya ve Aydın (2014: 33) ise çok kültürlülüğü; bir ülkedeki kültürel çeşitliliğin tanınması ve bu kültürlerin yaşayabileceği ve büyüyebileceği bir siyasi ve toplumsal havanın oluşturulması şeklinde açıklamışlardır. Burada temel nokta, kültürel çeşitliliği kaldırma veya yok etmek değil, yaşamasına ve güçlenmesine olanak sağlamaktır. Öğrencilerimizin toplumsal hayatta barış kültürü içinde farklılıklara saygılı ve hoşgörülü davranmaları açısından çok kültürlü eğitim önemli bir yere sahiptir. Çok kültürlü eğitim; farklılıkların bir milleti zenginleştirdiğini, bireysel ve toplumsal sorunların algılanış seviyesini ve çözüm yöntemlerini artırdığını varsayar. Çeşitlilik, bütün vatandaşlara kendi kültürlerini yaşamak için zengin fırsatlar sunar, insanların kendilerini gerçekleştirmelerini sağlar ve böylece milleti zenginleştirir. Bireyler farklı kültürlerin bir parçası olabildikleri zaman insanların tecrübelerinden daha fazla yararlanabilirler (Banks, 2013: 1). Tutum, değer ve inançların bir mozaiği olan barış kültürü aynı zamanda insanların toplumla ve doğayla uyumunu ve kaynakların eşit ve adaletli paylaşımını esas alır (Erkman, 2012: 22). Etkili bir vatandaşlık eğitimi öğrencilere kendi kültürel toplumlarında, ulus devletlerde, bölgelerinde ve küresel toplumda etkin bir şekilde yer almaları için gerekli bilgi, beceri ve değerleri edinmeleri konusunda yardım eder. Böylesi bir eğitim, bütün dünyadaki insanların sosyal adalet ve eşitliği sağlamak için gerekli değerlerin ve kapsayıcı bakış açısının kazanılmasını sağlar (Banks, 2013: 7). Buna göre barış eğitiminin temel amacı, öğrencilerin toplumsal adaleti sağlayabilecek bir dünya düzeni oluşturmalarına katkıda bulunacak stratejiler geliştirmelerine yardım etmektir (Deveci, Yılmaz ve Karadağ, 2008: 78).



Barış eğitimi alanında yurt dışında çok fazla çalışma (Bekerman & McGlynn, 2007; Carter; 2010; Harris, 2002, 2013; Harris & Morrison, 2010; Page, 2004; Reardon, 1988; Salomon & Nevo, 2002) yer almaktadır. Ülkemizde barış eğitimi çalışmalarına baktığımızda (Aktaş ve Safran, 2013; Apaydın ve Aksu, 2012; Coşkuner, 2008; Demir, 2011; Deveci, Yılmaz ve Karadağ, 2008; Kepenekçi, 2010; Türnüklü ve Şahin, 2006) ilköğretim alanında nitel çalışmalar çok azdır. Ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin toplumsal barışın tesisinde rol oynayan bazı

temel konulara ilişkin algılarını belirlemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Kadın-erkek eşitliği olmalı mıdır? Niçin?
2. Toplumsal adaleti sağlamak için neler yapmak gerekir?
3. Medya toplumu savaşa mı yönlendiriyor yoksa barış ve kardeşliğe mi?
4. Şiddetin gerekli olduğu durumlar var mıdır? Eğer varsa bunlar nelerdir?
5. Dünyada bir daha savaşların yaşanmadığı kalıcı barışı sağlamak için neler yapmak gerekir?

## YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama toplanması ve analizine yer verilmiştir.

### Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılarak oluşturulmuştur. Durum çalışması ile bir duruma ilişkin ortam, bireyler, süreçler, olaylar gibi etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerinde durulur (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 83). Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Bu teknikte araştırmacı, sormayı planladığı sorularla ilgili ön bir hazırlık yapar. Bununla birlikte, görüşmenin akışına göre yan ya da alt sorular sorarak görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını daha da anlaşılır hale getirmesini sağlayabilir (Türnüklü, 2000: 547). Veriler, betimsel analiz yöntemi ile yorumlanmıştır. Bu yönteme göre eldeki veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256).



### Çalışma Grubu

Bu çalışma, 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Manisa'nın Yunus Emre ilçesindeki resmî bir ortaokulda öğrenim gören 12 sekizinci sınıf öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin tercih edilmesinde katılımcıların ortaokul kademesinin son basamağında olmaları ve soyut konularda yorum yapabilme yeteneklerinin daha gelişmiş olmaları etkili olmuştur. Cinsiyet bazında eşitliği sağlamak amacıyla da bu 12 katılımcının 6'sı bayan, 6'sı erkek olarak belirlenmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan ölçüt örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel ilke önceden belirlenmiş olan ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 140). Çalışmamızdaki örnekleme dâhil edilen öğrencilerin seçilmesindeki temel ölçüt TEOG (Temel Ortaöğretime Geçiş Sınavı) puanıdır. Katılımcılar TEOG puanı en yüksek olan öğrencilerden seçilmiştir. Çalışma grubundaki katılımcıların kodlaması şu şekilde yapılmıştır: E1, E2, E3, E4, E5, E6, K1, K2, K3, K4, K5, K6. Kodlamalardaki harf ifadeleri katılımcıların cinsiyetlerini, harflerin yanında bulunan rakamlar da birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci katılımcıları ifade etmektedir.

### Verilerin Toplanması ve Çözümlenmesi

Belirlenen bir günde belirlenen katılımcılar ile ayrı ayrı görüşmeler yapılmıştır. Uzman tavsiyesine dayandırılarak hazırlanmış olan açık uçlu sorular, görüşme esnasında katılımcılara sorulmuş ve cevaplar ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan verilerin daha sonra bilgisayar yardımı ile dökümü yapılmıştır. Görüşme yaparken

katılımcılardan ses kaydı için izin istenmiş ve onların gönüllülüğü dikkate alınmıştır. Ayrıca görüşmeden önce ve sonra katılımcılara çeşitli ikramlarda bulunulmuştur.

## BULGULAR VE YORUM

### Kadın-erkek eşitliği olmalı mıdır? Niçin?

**Tablo 1.** Katılımcıların Kadın-Erkek Eşitliği Hakkındaki Düşünceleri

| **Olmalıdır** | **Katılımcı Sayısı** |
|---|---|
| Cennet annelerin ayakları altındadır. | 2 |
| Kadınlar da her işi yapabilirler. | 10 |
| Kadın en değerli varlıktır. | 2 |
| **Olmamalıdır** | **Katılımcı Sayısı** |
| Kadınların lehine pozitif ayrımcılık yapılmalıdır. | 1 |

Yukarıdaki tabloda katılımcıların kadın-erkek eşitliği konusundaki fikirleri ve gerekçeleri rakamsal olarak ifade edilmiştir. Buna göre kadın ve erkeğin eşit olması gerektiğini düşünen toplam 11 katılımcı vardır. Fakat tabloya bakıldığında, kadın-erkek eşitliğini savunan bazı katılımcıların düşüncelerini birden fazla gerekçeye dayandırdığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple, üç kategori altında topladığımız gerekçelerin ifade ettiği toplam katılımcı sayısı 11'den fazla çıkmaktadır. Bu açıklamadan sonra tabloyu yorumlayacak olursak; kadın-erkek eşitliğini savunan 11 katılımcıdan 2'sinin gerekçesi, cennetin annelerin ayakları altında olduğu inancıdır. Kadın-erkek eşitliğinin olması gerektiğini düşünen 10 katılımcının gerekçesi ise, kadınların da her işi yapabileceklerine olan inançlarıdır. Katılımcılardan 2'si de kadınların en değerli varlıklar olduğunu düşündükleri için kadın- erkek eşitliğinin olması gerektiğini düşünmektedirler. Bununla birlikte 1 katılımcı kadın-erkek eşitliğine karşı çıkmış, her konuda kadınların lehine pozitif ayrımcılık yapılarak kadınların erkeklerden daha fazla hak ve imtiyaza sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Kadın-erkek eşitliğini savunan ve cennetin annelerin ayakları altında olduğu inancını gerekçe olarak gösteren katılımcılardan E6 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

> **E6:** *"Kadın erkek eşitliği olmalıdır. Sonuçta hepimizi Allah yarattı. Bizi doğuran kişi kadın, bakan kişi de kadın. O zaman, bizi biz yapan kişiden üstün olamayız. Çünkü cennet annelerin ayakları altındadır. Bu söz koyuyu bitirdi yani, anne de bir kadın olduğuna göre demek ki biz ondan üstün değiliz. Yoksa Allah cenneti verir miydi?"*

Yukarıdaki ifadede görüldüğü gibi, E6 kodlu katılımcı kadın erkek eşitliğini nihayetinde "cennet annelerin ayakları altındadır" sözüne bağlamış ve annelerin de kadın olması hasebiyle yaratıcının onlara cenneti layık gördüğünü ifade etmiştir. "Kadına cennet vaat edildiyse demek ki onlar erkeklerden aşağı seviyede varlıklar değillerdir" çıkarımıyla da kadın-erkek eşitliğini savunmuştur. Kadın-erkek eşitliği olması gerektiğini ifade eden katılımcıların bir diğer gerekçesi, kadınların da her işi yapabilecekleri düşüncesidir. Bu düşünceye sahip toplam 10 katılımcıyı temsilen K6 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

> **K6:** *"Bence olmalıdır. Çünkü erkeklerin yaptığı her işi kadınlar da yapabilir. Bana göre kadın işi-erkek işi diye bir şey yoktur. Sadece iş vardır ve yapabilen yapar. Cinsiyet önemli değildir".*

Yukarıdaki ifadeden de anlaşıldığı gibi katılımcı iş bölümü ayrımı yapmamakta, cinsiyet farkı gözetilmeksizin her işin herkes tarafından yapılabileceğini savunmaktadır. Aslında katılımcı "bir erkek hemşire olabiliyorsa, bir kadın da taksi şoförü olabilir" demektedir.

Katılımcı ifadesiyle uyuşan bu örnekler çoğaltılabilir. Fakat madencilik, inşaat ameleliği, baraj işçiliği, yüksek gerilim hatlarında elektrik işçiliği gibi ciddi anlamda fizik kuvveti gerektiren işlerin yapılmasında bayanların istihdam edilebilme olasılığı çok düşüktür. Katılımcılardan 2'si, kadın erkek eşitliğinin olması gerektiğini savunurken kadınların en değerli varlıklar olmasını gerekçe olarak göstermişlerdir. Bu iki katılımcıyı temsilen K5 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

> **K5:** *"Evet kesinlikle olmalıdır. Çünkü bana göre kadın en değerli varlıktır. Değerli bir varlık hizmetçi gibi kullanılamaz. Bu değere göre bence eşitlik ve adalet sağlanmalı".*

Katılımcıya göre kadının değeri kendindendir. Ona göre her kadın doğuştan değerlidir. Bir kadın sonradan değer kazanmaz çünkü o zaten kadın olduğu için peşinen değerlidir. Değerli bir varlık olduğu için de kadın, erkeklerden aşağı bir pozisyonda olamaz. Ya erkeklerle eşit tutulmalı yahut erkeklerden üstün olmalıdır. Çünkü *"en değerli varlık"* ifadesi kadının erkekten de değerli olduğunu, dolayısıyla değerinden mütevellit erkekten de üstün olması gerektiğini işaret etmektedir.

Kadın-erkek eşitliği diye bir şeyin olmayacağını, bilakis kadınlara pozitif ayrımcılık yapılarak onlara daha fazla hak ve imtiyaz verilmesi gerektiğini ifade eden 1 katılımcı mevcuttur. O'nun, bu düşüncelerini dile getirdiği ifadesi şu şekildedir:

> **E1:** *"Bence kadınla erkek eşit olmamalı. Çünkü kadınlar daha narin oldukları için onlar daha ayrıcalıklı olmalı. Bence iş olarak kadınlara ağır işler yerine daha hafif işler verilmeli. Kadınlar her zaman el üstünde tutulmalı"*



Yukarıdaki ifadesiyle E1 kodlu katılımcı, diğer 11 katılımcıdan ayrılmıştır. O'nun bu düşünceleri, kadınlar konusundaki hassasiyetini göstermektedir. Katılımcı, iş bölümü konusunda kadınların daha hafif işlerde çalıştırılması gerektiğini ifade ederken, onların narin yapılı olduğunu dile getirmiştir. Katılımcı bu ifadesiyle, kadınların hem bedenen hem de duygusal olarak kırılgan olduklarını işaret etmiştir.

**Tablo 2.** Katılımcıların Kadın-Erkek Eşitliği İle İlgili Düşünceleri

| Kadın-Erkek Eşitliği | Katılımcılar |
|---|---|
| Cennet annelerin ayakları altındadır. | E2, E6 |
| Kadınlar da her işi yapabilirler. | E3, E4, E5, E6, K2, K2, K3, K4, K5,K6 |
| Kadın en değerli varlıktır. | E1, K5 |
| Kadınlara pozitif ayrımcılık yapılmalıdır. | E1 |

Tabloya göre kadın erkek-eşitliği konusunda kadınlara pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini ifade eden tek katılımcı E1 kodlu katılımcıdır. Bu katılımcı aynı zamanda kadının en değerli varlık olduğunu dile getirmiştir. E2 kodlu katılımcı, kadın-erkek eşitliğinin gerekçesi olarak cennetin annelerin ayakları altında olduğu inancını ifade etmiştir.

E6 kodlu katılımcı kadın-erkek eşitliğini hem cennetin annelerin ayakları altında olduğu inancına hem de kadınların da her işi yapabileceği düşüncesine dayandırmıştır. K5 kodlu

katılımcı ise kadın-erkek eşitliğini kadınların da her işi yapabileceği ve kadının en değerli varlık olduğu düşüncesine dayandırmıştır. Bu katılımcıların dışındaki diğer tüm katılımcılar, kadın-erkek eşitliğini kadınların da her işi yapabilecekleri düşüncesine dayandırmışlardır.

**Toplumsal adaleti sağlamak için neler yapmak gerekir?**

**Tablo 3.** Katılımcılara Göre Toplumsal Adaleti Sağlamak İçin Yapılması Gerekenler

| Toplumsal Adaleti Sağlamak İçin; | Katılımcı Sayısı |
|---|---|
| Kişi, önce kendisi adil olmalı. | 5 |
| İnsanlar birbirlerine karşı hoşgörülü olmalı. | 4 |
| Her konuda eşitlik sağlanmalı. | 7 |
| Yasalara uyulmalı. | 4 |
| Cezalar herkes için aynı derecede uygulanmalı. | 3 |

Tablo 3'te, toplumsal adaleti sağlamak için yapılması gerekenler konusunda katılımcıların fikirleri rakamsal karşılıklarıyla birlikte gösterilmiştir. Tabloya bakıldığında, katılımcıların toplumsal adaleti sağlamak için yapılması gerekenler hususunda birden fazla çözüm önerisi sundukları anlaşılmaktadır. Bu sebeple, katılımcı ifadelerinden yola çıkarak beş kategori altında topladığımız çözüm önerileri ve onları ifade eden toplam katılımcı sayısı 12'den fazla çıkmaktadır. Bu açıklamadan sonra tabloyu yorumlayacak olursak; 5 katılımcı, toplumsal adaleti sağlamak için kişinin öncelikle kendisinin adil olması gerektiğini ifade etmiştir. 4 katılımcı, insanlar birbirlerine karşı hoşgörülü olursa toplumsal adaletin sağlanabileceğini düşünmektedir. Katılımcılardan 7'si de toplumsal adaletin tesisi için her konuda eşitliğin sağlanması gerektiğini düşünmektedirler. Konu ile ilgili olarak 4 katılımcı ise yasalara uyulması gerektiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte 3 katılımcı da cezaların herkese aynı derecede uygulanmasıyla toplumsal adaletin sağlanacağını düşünmektedir. Kişinin, öncelikle kendisinin adil olmasıyla toplumsal adaletin sağlanacağını düşünen katılımcılardan K1 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:



> **K1:** *"Eğer adalet olsun istiyorsak önce herkes kendine bakmalı. Eğer bir insan kendisi adaletli ise insanlara adaletli davranır ve toplumda adalet duygusu gelişir. Çünkü herkes adaletli olursa adalet sorunu olmaz. Önce kendimiz adaletli olmalıyız"*

Yukarıdaki ifadeden anlaşıldığı gibi katılımcı, toplumsal adaletin temelini kişinin kendi adalet anlayışı ile özdeşleştirmiş ve bireysel bazda adil olunursa toplumsal adaletin sağlanabileceğini ifade etmiştir. Çünkü birey toplumun temel parçasıdır ve bireyler adil olursa toplumda adalet probleminden bahsetmek mümkün değildir. Toplumsal adaleti sağlamak için insanların birbirlerine karşı hoşgörülü olmaları gerektiği üzerinde duran 4 katılımcı vardır. Bu konuda sorumluluğu bireyler üzerine yükleyen bu katılımcıları temsilen E2 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

> **E2:** *"Toplumsal adaleti sağlamak için insanlar arası saygı ve hoşgörü olmalıdır. Birbirine karşı hoşgörü olmazsa adalet de olmaz. Mesela başı açıklar başı kapalılara, başı kapalılar da başı açıklara hoşgörülü olmazsa, biri birini üniversiteden atar, öbürü ötekini camiye almaz. Başı kapalı diye birinin eğitim hakkını elinden almak adaletli değildir. Başı açık diye camiye almamak da kimsenin hakkı değildir. Bu sorunlar ancak hoşgörüyle çözülür".*

Katılımcı, adaletin temelinde hoşgörünün yattığını bir örnekle açıklamaya çalışmıştır. O'na göre toplumdaki kutuplaşmaların, çatışmaların ve nihayetinde adaletsizliklerin temel müsebbibi hoşgörüsüzlüktür. Yukarıdaki ifadelerden çıkan sonuç; insanların birbirlerinin fikirlerine, yaşam tarzlarına ve inançlarına hoşgörü ile yaklaşması demek, toplumda adaletsizliğin azalması veya ortadan kalkması demektir. Yedi katılımcıya göre toplumsal adaleti sağlamak için insanlar arasında tam bir eşitlik sağlanmalıdır. Eşitlik fikrini toplumsal adaletin temeline koyan bu katılımcıları temsilen K3 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

> **K3:** *"İlk önce insanlar arasında eşitliği sağlamak lazım. Kadın erkeğe, zengin fakire, Türk Kürt'e, işçi işverene eşit olmalı. Bu ayrımcılıklar kaldırılırsa bence adalet kendiliğinden sağlanır"*

Yukarıdaki ifadeden anlaşıldığı gibi katılımcı cinsiyet ayrımını, gelir dağılımındaki farklılıkları, etnik farklılıkları ve ekonomik yaşamdaki sınıf farklılıklarını toplumsal adaletsizliğin temeli olarak değerlendirmektedir. Bu adaletsizliğin giderilmesi için her platformda eşitliğin sağlanması gerektiğini ifade etmektedir. Toplumsal adaletin sağlanabilmesi için yasalara uymanın yeterli olacağını ifade eden toplam katılımcı sayısı 4'tür. Onlara göre yasalar toplumsal adaleti sağlamak için yeterlidir. Bu katılımcıları temsilen E4 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

> **E4:***"Anayasamızda adaletle ilgili her şey var zaten. İnsanlar anayasadaki kurallara uysalar toplumda adaletsizlik olmaz".*

Anayasalar, toplumsal düzeni sağlamak için vardırlar. Yasaklar ve cezalar yasa ile sabittir. Yasaların uygulanması ile toplumsal kaos önlenebilir ve toplumsal adalet büyük ölçüde tesis edilebilir. Toplumsal adaletin sağlanabilmesi için cezaların herkes için aynı ölçüde uygulanması gerektiğini düşünen 3 katılımcı vardır. Onlara göre işlenen suçların, yaşanan haksızlıkların ve çeşitli adaletsizliklerin önlenebilmesi için uygulanan cezalarda şahıslara özel imtiyazlar tanınmamalıdır. Bu 3 katılımcıyı temsilen K4 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

> **K4:** *"Herkes yaptığı bir suç karşısında aynı cezayı almalıdır. Mesela ekmek çalan bir çocuğa 10 yıl, daha büyük şeyler çalan başka birine 2 yıl ceza verirseniz olmaz. Mesela yine biz kırmızı ışıkta geçince ceza yiyorsak milletvekili de yemeli. Biri bir cinayet işlediğinde 25 sene ceza yiyor ama zengin bir iş adamı cinayet işlediğinde 8 yıl yiyor. Bunun düzelmesi lazım".*

Yukarıdaki ifadelerde katılımcı kendi gözlemlerini, duyumlarını veya algılarını dile getirmiştir. Cezai müeyyidelerin kararlarının verilmesi aşamasında hâkimlerin hangi koşulları göz önünde bulundurdukları toplum tarafından net bir şekilde bilinmemektedir. Çünkü toplumun hukuk bilgisi yetersizdir. Bununla birlikte toplumumuzun büyük bir çoğunluğunda katılımcının ifade ettiği gibi bir algı mevcuttur. Bu, hukuka olan güvenin yetersizliğini göstermektedir. Katılımcının ifadelerini destekleyici haberlerin medya tarafından sürekli olarak servis edilmesi, bu algıyı kuvvetlendirmektedir.

**Tablo 4.** Toplumsal Adaletin Sağlanabilmesi İçin Yapılması Gerekenler ve Katılımcı Dağılımları

| Toplumsal Adaletin Sağlanabilmesi İçin; | Katılımcılar |
|---|---|
| Kişi, önce kendisi adil olmalı. | E4, E6, K1, K5, K6 |
| İnsanlar birbirlerine karşı hoşgörülü olmalı. | E2, E4, E6, K2 |
| Her konuda eşitlik sağlanmalı. | E1, E3, E6, K2, K3, K5, K6 |
| Yasalara uyulmalı. | E2, E4, E5, K2 |
| Cezalar herkes için aynı derecede uygulanmalı. | K1, K4, K5 |

Tabloya göre E1 kodlu katılımcı toplumsal adaletin sağlanabilmesi için her konuda eşitliğin sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. E2 kodlu katılımcı hem hoşgörüye hem de yasaların uygulanması gerektiğine vurgu yapmıştır. E3 kodlu katılımcı sadece eşitliğe dikkat çekerken, E4 kodlu katılımcı hem kişinin önce kendisinin adil olması gerektiğine, hem hoşgörüye hem de yasalara uyulması gerektiğine dikkat çekmiştir. E5 kodlu katılımcı ise yasalara uyulması gerektiğini vurgularken, E6 kodlu katılımcı hem kişinin öncelikle kendisinin adil olması gerektiğine, hem hoşgörüye ve hem de eşitliğe vurgu yapmıştır. Toplumsal adaletin sağlanabilmesi için K1 kodlu katılımcı hem kişinin öncelikle kendisinin adil olması gerektiğine, hem de cezaların herkes için aynı ölçüde uygulanması gerektiğine dikkat çekmiştir. K2 kodlu katılımcı hem hoşgörüye, hem yasaların uygulanması gerektiğine ve hem de her konuda eşitliğin sağlanması gerektiğine vurgu yaparken, K3 kodlu katılımcı sadece her konuda eşitliğin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. K4 kodlu katılımcı bu konudaki düşüncesini cezaların herkes için aynı ölçüde uygulanması gerektiği ile sınırlandırırken, K5 koldu katılımcı hem kişinin öncelikle kendisinin adil olması gerektiğine, hem her konuda eşitliğin sağlanması gerektiğine ve hem de cezaların herkes için aynı ölçüde uygulanması gerektiğine dikkat çekmiştir. K6 kodlu katılımcı ise toplumsal adaletin sağlanabilmesi için hem kişinin öncelikle kendisinin adil olması gerektiğini, hem de her konuda eşitliğin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır.



**Medya toplumu savaşa mı yönlendiriyor yoksa barış ve kardeşliğe mi?**

**Tablo 5.** Katılımcılara Göre Barışın Tesisinde Medyanın Rolü

| Savaşa Yönlendiriyor | Katılımcı Sayısı |
|---|---|
| TV'ler gerçeği yansıtmıyor. | 7 |
| Medya insanları hizipleştiriyor. | 4 |
| Haberler toplumu geriyor. | 3 |
| **Barışa Yönlendiriyor** | **Katılımcı Sayısı** |
| Kötü, iyiyi göstermek için sergileniyor. | 3 |

Tablo 5, toplumsal barışı tesis etme yolunda medyanın insanları savaşa mı yoksa barışa mı yönlendirdiği konusunda katılımcıların fikirlerini, gerekçeleri ile birlikte göstermektedir. Buna göre medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini düşünen toplam 9 katılımcı vardır. Fakat tabloya bakıldığında anlaşılmaktadır ki bazı katılımcıların, medyanın toplumu savaşa yönlendirdiği konusundaki düşünceleri birden fazla gerekçeye dayandırılmıştır. Bu sebeple, üç kategori altında topladığımız gerekçelerin ifade ettiği toplam katılımcı sayısı 9'dan fazla çıkmaktadır. Bu açıklamadan sonra tabloyu yorumlayacak olursak; medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini

düşünen 9 katılımcıdan 7'sinin gerekçesi, TV'lerin gerçekleri yansıtmadığıdır. Medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini düşünen 4 katılımcının gerekçesi ise, insanların hiziplere bölünmesinde medyanın etkin rol oynadığıdır. Katılımcılardan 3'ü de, haberlerin toplumu gerdiğini düşündükleri için medyanın insanları savaşa yönlendirdiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte 3 katılımcı medyanın toplumu barışa yönlendirdiğini ifade etmiştir. Medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini düşünen ve TV'lerin gerçeği yansıtmadığını gerekçe olarak gösteren katılımcılardan E1 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

> **E1:** *"Bence savaşa yönlendiriyor. Çünkü daha fazla reyting toplamak için en ufak bir şeyi bile televizyonda büyütüyorlar, gerçeği anlatmıyorlar. Bu olayı medyadan öğrenen kişiler de doğruyu bilmedikleri için olaylara katılıyorlar. Mesela ülkemizde gezi olayları oldu. Yabancı televizyonlar sanki savaş çıkmış gibi gösterdiler ama olaylar bence o kadar büyük değildi".*

Yukarıdaki ifadede katılımcı, medyanın gerçekleri yansıtmadığını kendine has üslubuyla örneklendirerek dile getirmiştir. Medyanın toplumsal olayları belli bir ideolojik yaklaşıma göre manipüle edebilme kabiliyeti vardır. Doğruyu yanlış gösterebileceği gibi, yanlışı da doğru diye kabul ettirebilir. Bu bağlamda E1 kodlu katılımcının ifadelerinin yanlış olmadığını söyleyebiliriz. Medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini ifade eden katılımcıların bir diğer gerekçesi, medyanın insanları hizipleştiriyor olmasıdır. Bu gerekçeyi ifade eden toplam 4 katılımcıyı temsilen E3 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

> **E3:** *"Savaşa yönlendiriyor. Mesela seçim zamanlarında bir kanal bir partiye yakın haberler yapıyor, başka bir kanal başka bir partiye. Bazı kanallarda başka başka düşünen büyük insanlar tartışıyorlar ama onları izleyenler de birinin tarafını tutuyor. Sonra o insanlar televizyonda kavga ediyorlar, onları izleyenler de dışarıda kavga ediyor. Bazı kanallar IŞİD'i seviyor, bazıları sevmiyor. IŞİD'i seven kanalı izleyen biri IŞİD'i seviyor ama diğer kanalı izleyen kişi IŞİD'i sevmiyor. Sonra toplumda IŞİD'i sevenlerle sevmeyenler birbirini öldürüyor".*



Yukarıdaki ifadelerde katılımcının anlatmak istediği konu, vermek istediği mesaj açıktır. Her ne kadar düzgün bir Türkçe cümle yapısı ile ifade edilmemiş de olsa cümlenin anlatmak istediği ortadadır. Tartışma programlarında aydınların fikirlerinin çatıştırılmasının dahi toplumda bir tarafgirlik meydana getirdiği, bir 8. sınıf öğrencisinin yabana atılmayacak bir tespitidir. Bununla birlikte seçim zamanlarında medyanın partilere göre propaganda yaptığı ve bu durumun toplumun bazı kesimlerini karşı karşıya getirmede etkili olduğu katılımcı tarafından vurgulanmıştır. Medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini ifade eden katılımcıların son gerekçesi ise, haber programlarının toplumda bir gerilim meydana getirmesidir. Bu gerekçeyi ifade eden toplam 3 katılımcıyı temsilen K5 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

> **K5:** *"Bence savaşa yönlendiriyor. Çünkü haberlerde sürekli cinayetleri, adam öldürmeleri, kız kaçırmaları, hırsızlıkları falan izliyoruz. Bunları izleyen kişi etkileniyor. Ben Özgecan'ın katilini bıçakla kesmek isterdim mesela. O kıza yapılanları haberlerden izledik ve herkes çok öfkelendi. Bu tür haberler toplumu çok geriyor ve savaşa sebep oluyor. Bir de mesela haberlerde Amerika'nın fakir ülkeler yaptıklarını gösteriyorlar. Onları izlerken insan Amerika'ya karşı savaşmak istiyor".*

Katılımcı, yukarıdaki ifadesiyle toplumsal gerilimin müsebbibi olarak haber programlarını göstermiş ve bu gerilimin neticesinde medyanın dolaylı olarak insanları savaşa yönlendirdiğini

ifade etmiştir. Katılımcının vermiş olduğu örneklerden hareketle, bu tür haberler dikkate alınmaksızın haber içeriklerinin düzenlenmesi ve servis edilmesi imkân dâhilinde görünmemektedir. Çünkü gerilime sebebiyet verse de vicdanlara hitap eden haberlerin servis edilmemesi günümüz dünyasında olanaksızdır.

Medyanın toplumu savaşa yönlendirmediğini ifade eden 3 katılımcı mevcuttur. Onlara göre TV'lerde gösterilen kötülükler, iyiliklerin kıymetinin bilinmesini sağlamak içindir. Onlara göre kötü bilinirse iyinin kıymeti artar, savaşın acı yüzü görünürse barış için daha çok çaba sarf edilir. Bu 3 katılımcıyı temsilen K1 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

> **K1:** *"Bence medya toplumu barış ve kardeşliğe yönlendiriyor. Çünkü kim savaşmak ister ki? O savaşları gösteriyorlar çünkü insanların ders çıkarmasını istiyorlar. Savaşlar sonrası nelerin olabileceğini görmemizi istiyorlar. Barışın kıymetini bilelim diye öyle yapıyorlar".*

Katılımcı farklı bir yaklaşım tarzı ile konuya yaklaşmış ve yukarıdaki cümleler ile düşüncelerini ifade etmiştir. Olumsuz örneklere maruz kalan birinin olumlu örnekleri hayatına tatbik etmesi ne derece mümkündür tartışılır. Bireysel olarak savaşların bitmesini ve kalıcı barışın hakim olmasını istesek de, medyanın böyle bir misyon taşıyıp taşımadığı muallaktır.

**Tablo 6.** Medyanın Savaş ve Barış Üzerindeki Etkisine Göre Katılımcı Dağılımları.

| Savaş, Barış ve Medya | Katılımcılar |
|---|---|
| TV'ler gerçeği yansıtmıyor. | E1, E2, E3, E4, E5, E6, K6 |
| Medya insanları hizipleştiriyor. | E1, E2, E3, E6 |
| Haberler toplumu geriyor. | E4, K2, K5 |
| Kötü, iyiyi göstermek için sergileniyor. | K1, K3, K4 |



Tabloya göre E1, E2, E3 ve E6 kodlu katılımcılar, medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini ifade etmişler ve bu düşüncelerine hem TV'lerin gerçekleri yansıtmadığını, hem de medyanın insanları hizipleştirdiğini gerekçe olarak göstermişlerdir. E4 kodlu katılımcı da medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini dile getirmiş ve bu düşüncesine hem TV'lerin gerçekleri yansıtmadığını, hem de haber programlarının toplumu germesini gerekçe olarak göstermiştir. E5 kodlu katılımcıya gelince, o da medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini ifade etmiş fakat bu düşüncesini tek bir gerekçeye dayandırarak TV'lerin gerçekleri yansıtmadığını dile getirmiştir. K2, K5 ve K6 kodlu katılımcılar medyanın toplumu savaşa yönlendirdiğini ifade ederek, onlardan K6 kodlu katılımcı buna gerekçe olarak yalnızca TV'lerin gerçekleri yansıtmadığını göstermiştir. K2 ve K5 kodlu katılımcılar ise gerekçelerinde haber programlarının toplumu gerdiğini ifade etmişlerdir. Buna mukabil medyanın barış ve kardeşliğe yönlendirdiğini düşünen K1, K3 ve K4 kodlu katılımcılar, bu düşüncelerine gerekçe olarak kötünün, iyiyi işaret etmek için sergilendiğini göstermişlerdir.

**Şiddetin gerekli olduğu durumlar var mıdır? Eğer varsa bunlar nelerdir?**

**Tablo 7.** Katılımcılara Göre Şiddetin Gerekliliği.

| Şiddete Gerek Vardır | Katılımcı Sayısı |
|---|---|
| Nefs-i müdafaa durumunda. | 2 |
| Devlete karşı asi olanlara. | 2 |
| Yanlış düşüncelere sahip kişiler için. | 2 |
| **Şiddete Gerek Yoktur** | **Katılımcı Sayısı** |
| Her konuda ortak bir mutabakat sağlanabilir. | 6 |

Tablo 7'de katılımcıların, şiddetin gerekliliği ile ilgili düşünceleri ve bu düşünceleri ile ilgili gerekçeleri gösterilmektedir. Buna göre katılımcılar 2'ye bölünmüştür ve bir grup şiddetin gerekli olduğu durumların mevcudiyetini savunurken, diğer grup da hangi şartlar altında olursa olsun şiddete gerek olmadığını savunmuştur. Şiddetin gerekli olduğu durumlara 2 katılımcı nefs-i müdafaa durumunu, 2 katılımcı devlete karşı isyan içerisinde olanları, 2 katılımcı da yanlış düşüncelere sahip kişileri gerekçe olarak göstermişlerdir. Onların dışındaki 6 katılımcı ise hiçbir koşulda şiddete gerek olmadığını ve her konunun mutlaka bir ortak noktasının bulunabileceğini ifade etmişlerdir. Nefs-i müdafaa durumunda şiddete başvurmak gerektiğini ifade eden katılımcılardan E4 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

> **E4:** *"Şiddeti sevmiyorum ama bazen gerekir. Bana biri vurursa ben de ona vururum. Evime hırsız girse ben onu döverim. Adam bana silah çekse ben sadece bakacak mıyım? Ben de silah çekerim veya başka bir şeyle adamı etkisiz hale getiririm".*



Katılımcının ifadelerine bakıldığında kastının nefs-i müdafaa olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Bu durumda sorulması gereken soru şudur: Nefs-i müdafaa şiddet sayılır mı? Yaşama içgüdüsü her insanda mevcuttur ve bu içgüdü insanın kendisini tehlikede hissettiği her an devreye girer. Kendisine kastedilen insan, istem dışı olarak kendini savunmaya yeltenecektir. Katılımcılara göre şiddetin gerekli olduğu durumlardan bir diğeri de devlete karşı isyan durumudur. Onlara göre asi olan kişiler şiddeti hak etmektedirler. Bu düşünceye sahip katılımcılardan E6 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

> **E6:** *"Bazen şiddete gerek var tabiî ki de. Ülkeyi bölmek isteyenleri dövüp bir ders vermeliyiz. Teröristlere ve sokaktaki ortalığı yakıp yıkan eylemcilere karşı işkenceler yapılmalı. Böyle yapılırsa kimse ülkemizi bölmeye cesaret edemez. Bence idam da geri gelmeli. Devlete başkaldıran herkes idam edilmeli".*

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı gibi katılımcının bu konudaki tutumu oldukça serttir. Bu durum, katılımcının vatanperverlik konusundaki aşırı hassasiyeti ile ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte, kişisel gözlemlerimizden hareketle, terörist eylem ve faaliyetlerde bulunan kişiler için toplumda bu şekilde düşünenlerin sayısının azımsanmayacak kadar çok olduğu söylenebilir. Çünkü Türk toplumu için vatan kutsaldır ve bu kutsiyete dokunan her kim olursa olsun cezalandırılmalıdır.

Katılımcılara göre şiddeti gerektiren son konu ise, insanların yanlış düşünmeleridir. Onlara göre eğer birisi yanlış düşünüyorsa o kişiye şiddet uygulanabilir. Bu katılımcıları temsilen K2 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

**K2:** *"Bazen birisi çok yanlış bir şey söylüyor, bir konu hakkında yanlış düşünüyor. Anlatıyorsun ama anlamıyor yine yanlış düşünmeye devam ediyor. Böyle bir kişiye bence şiddet uygulanabilir".*

Doğrunun hangi ölçüte göre doğru, yanlışın hangi ölçüte göre yanlış olduğu önemlidir. Farklı düşünen insanların düşüncelerini yanlış olarak nitelendirebilmek için elimizde bilimsel ve evrensel somut verilerin olması gerekir. Böyle olsa dahi hiçbir birey, farklı düşüncesinden ötürü şahıslara şiddet uygulama hak ve hürriyetine sahip değildir. Ayrıca kişi, farklı düşünenin kendisi olup olmadığını da iyi idrak edebilmelidir.

Hangi şartlar altında olursa olsun her şeyin bir orta yolunun bulunabileceğini, şiddete başvurmadan problemlerin çözülebileceğini ifade eden 6 katılımcı vardır. Onları temsilen K6 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

**K6:** *"Şiddetin gerekli olduğu durumlar yoktur. Problemleri konuşarak halletmek daha iyidir bence. Her şeyin bir orta yolu vardır, insanlar konuşarak orta noktada buluşabilirler".*

Yukarıdaki ifadeden katılımcının mutedil bir kişiliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ona göre çatışmanın yerini konuşma, şiddetin yerini orta noktada buluşma almalıdır. Günümüz dünyasında bu geçerlidir ve kabul görmüş bir duruşu ifade etmektedir. Bireyler arası şiddetin ve çatışmanın son bulması için insanların birbirini dinlemeyi ve sabırlı olmayı öğrenmesi gerekmektedir.

**Tablo 8.** Şiddetin Gerekliliği Konusunda Katılımcı Dağılımları.

| Şiddet Gereklidir / Gereksizdir | Katılımcılar |
|---|---|
| Nefs-i müdafaa durumunda. | E1, E4 |
| Devlete karşı asi olanlara. | E2, E6 |
| Yanlış düşüncelere sahip kişiler için. | K1, K2 |
| Her konuda ortak bir mutabakat sağlanabilir. | E3, E5, K3, K4, K5, K6 |



Tabloya bakıldığında katılımcıların her birinin ayrı bir başlık altında tasnif edildikleri, önceki sorularda olduğu gibi konu ile ilgili birden fazla fikir ifade etmedikleri görülmektedir. Bayan katılımcıların çoğunluğu şiddeti tasvip etmezken, erkek katılımcıların çoğunluğu şiddetin gerekli olduğu durumların varlığını ifade etmiştir. Bununla birlikte erkek katılımcılardan 2'si şiddeti tasvip etmemiş, bayan katılımcılardan 2'si de şiddetin gerekli olduğu durumları dile getirmiştir. Bu durumda konu ile ilgili olarak katılımcı dağılımları birbirine denktir.

**Dünyada bir daha savaşların yaşanmadığı kalıcı barışı sağlamak için neler yapmak gerekir?**

**Tablo 9.** Katılımcılara Göre Dünyada Kalıcı Barışın Sağlanması İçin Yapılması Gerekenler.

| Kalıcı Barış İçin; | Katılımcı Sayısı |
|---|---|
| Dünyada tek bir devlet ve tek bir lider olmalıdır. | 1 |
| ABD ortadan kaldırılmalıdır. | 1 |
| Her ülke kendi kaynaklarından diğer ülkelere karşılıksız olarak dağıtmalıdır. | 1 |
| İnsanlar birbirlerine saygı duymayı öğrenmelidir. | 5 |
| TV ve sinemalarda şiddet içerikli filmler yasaklanmalıdır. | 4 |

Yukarıdaki tabloda, yeryüzünde kalıcı barışın sağlanması için yapılması gerekenlerle ilgili olarak katılımcıların ifadeleri gösterilmektedir. Bu konuda katılımcılar oldukça farklı çözüm önerileri sunmuşlar ve kendi önerilerinin dünya üzerinde tatbik edilmesi durumunda kalıcı barışın sağlanabileceğini iddia etmişlerdir. Kalıcı barışın sağlanabilmesi için dünyada sadece tek bir devlet, tek bir bayrak ve tek bir lider olması gerektiğini düşünen E1 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

> **E1:** *"Bence dünyada ülkeler olmamalıdır. Hepsi tek bir ad altında toplanmalı ve bunu tek bir kişi yönetmelidir. Böylece dünyadaki ülkeler arasındaki savaşlar sona erecektir. Tek devlet ve tek lider olursa savaşacak kimse kalmaz".*

Yukarıdaki ifade oldukça ütopik görünmektedir. Dünya üzerindeki yüzlerce devletin ve onlarca ırkın tek bir çatı altında toplanması olası görünmemektedir. Savaşların son bulması böyle bir şarta bağlanacak olursa, insanlar arasındaki savaşları göz ardı etmek gerekmektedir. Tabloya göre dünyada kalıcı barışın sağlanabilmesi için yapılması gereken bir diğer şey, Amerika Birleşik Devletleri'nin ortadan kaldırılmasıdır. Bu düşünceye sahip 1 katılımcı vardır ve O'nun ifadesi şu şekildedir:

> **E2:** *"Başta ABD'yi yok etmek lazım. Onlar insanlara para verip Müslümanları öldürtüyorlar. Dünyanın başka yerlerindeki savaşları da onlar destekliyorlar. ABD olmazsa sorun olmaz".*

Yukarıdaki ifadelerden Amerika Birleşik Devletleri'nin katılımcı üzerinde bıraktığı intibaı çıkarmak zor değildir. O'nun dünyasında Amerika Birleşik Devletleri savaşla, işgalle, İslam dünyasındaki ve dünyanın diğer bölgelerindeki zulümlerle özdeşleşmiştir. Ve dolayısıyla ona göre Amerika Birleşik Devletleri yok edilirse, dünyada kalıcı barışın sağlanması mümkün olacaktır. Bir katılımcıya göre dünya üzerinde kalıcı barışın sağlanabilmesi, her ülkenin kendi yer altı ve yerüstü kaynaklarından diğer dünya ülkelerine karşılıksız olarak vermesiyle mümkündür. Bu fikri savunan katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:



> **K2:** *"Dünyada ülkeler arası bir şey istenildiğinde bunun nedeni sorulmalı. Mesela bir ülke petrol mü istiyor, bütün ülkeler biraz petrol veremez mi? Ne biliyim mesela hangi ülke neyde zenginse, ihtiyaç sahibi ülkelere ondan karşılıksız olarak vermeli. Böyle olursa o zenginlikten dolayı savaş çıkmaz, barış olur".*

Yukarıdaki ifadeden anlaşılacağı gibi katılımcının düşüncesi açıktır. Ona göre hangi devlet hangi yer altı ve yerüstü kaynakları bakımından zenginse, o kaynakların bir bölümünü dünya ile paylaşmalıdır. Ülkelerin doğal kaynaklarını savaş sebebi olarak gören katılımcı, bu uygulamanın hayata geçirilmesi ile savaşların sona erip barışın kalıcılığının sağlanabileceğini düşünmektedir.

Dünya üzerinde kalıcı barışın sağlanabilmesinin bir diğer koşulu, insanlar arasında saygı ve hoşgörünün hâkim olmasını sağlamaktır. Bu düşünceye sahip toplam 5 katılımcı vardır. Onları temsilen K5 kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir.

> **K5:** *"İnsanlar birbirlerine karşı anlayışlı olsa ne savaş kalır ne de başka bir şey. Hiç kimse birbirine saygı duymuyor. Önce insanlara saygıyı öğretmek lazım. Bence herkes birbirine karşı saygılı olsa dünyada savaş olmaz".*

Saygı, sevgi, hoşgörü ve diyalog, insanlar arasındaki iyi geçimin temel şartıdır. Bu meziyetlere sahip bireylerin çatışma halinde olması zordur. Katılımcı ifadeleriyle bunu anlatmış olsa da,

dünyadaki savaşların sebepleri genellikle karşılıklı hoşgörüsüzlük değildir. Saygı ve hoşgörü ile bireyler arasındaki çatışmalar engellenebilir fakat gruplar ve devletlerarasındaki çatışmaları engelleyebilmek için savaş sebebinin iyi tahlil edilmiş olması ve üzerine somut çözüm önerileri geliştirilmesi gerekir. Dünya üzerinde kalıcı barışı sağlayabilmek için katılımcıların son önerisi ise şiddet içerikli filmlerin ekranlardan men edilmesidir. Onlara göre şiddet içeren filmler yasaklanırsa izleyiciler şiddetten uzak tutulacak ve dolayısıyla dünya üzerinde kalıcı barış sağlanmış olacaktır. Bu düşünce sahip toplam 4 katılımcı vardır. Onları temsilen E4 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

> **E4:** *"İzlediğimiz filmlerin hepsi dövüşlü savaşlı filmler. Bu filmleri izleyerek büyüyen çocuklar ileride tabi ki barışçıl olmazlar. Bu filmleri yasaklamak lazım. Barış istiyorsak barışı gösteren şeyler yayınlamaları lazım".*

Televizyon programları insanların zihin dünyasını etkilemekte ve onların bilinçaltına çeşitli yönlendirmeler yapmaktadır. Çizgi film karakterine özenen çocuğun uçmak istediği için balkon atlaması ve lise öğrencisi bir delikanlının etkilendiği bir dizi karakteri gibi giyinip okulda racon sahibi olmak istemesi gibi örnekler, televizyon gösterimlerinin kişisel gelişimde ve bilinçaltı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla katılımcı bu etkinin farkındadır ve şiddetten etkilenmemek ve onu bir karakter haline getirmemek için bu tür içerikteki gösterimlerin kaldırılması gerektiğini düşünmektedir. Fakat bu da bireyler arası çatışmaları azaltabilir veya engelleyebilir niteliktedir. Büyük savaşlar veya devletlerarası siyasi-askeri problemler bu tür yayınların kaldırılması veya yasaklanmasıyla çözülemez.

**Tablo 10.** Katılımcıların Dünyada Kalıcı Barışı Sağlamak İçin Yapılması Gerekenler Konundaki Dağılımları.



| Kalıcı Barış İçin; | Katılımcılar |
|---|---|
| Dünyada tek bir devlet ve tek bir lider olmalıdır. | E1 |
| ABD ortadan kaldırılmalıdır. | E2 |
| Her ülke kendi kaynaklarından diğer ülkelere karşılıksız dağıtmalıdır. | K2 |
| İnsanlar birbirlerine saygı duymayı öğrenmelidir. | E3, E5, E6, K5, K6 |
| TV ve sinemalarda şiddet içerikli filmler yasaklanmalıdır. | E4, K1, K3, K4 |

Tabloya bakıldığında katılımcıların her birinin ayrı bir başlık altında tasnif edildikleri, önceki sorularda olduğu gibi konu ile ilgili birden fazla fikir ifade etmedikleri görülmektedir. Katılımcıların probleme getirdikleri çözüm önerileri ise çeşitlilik göstermektedir. Buna göre E1 kodlu katılımcı dünyada kalıcı barışın sağlanmasını bütün dünya devletlerinin tek çatı altında toplanması gerektiği fikrine bağlarken, E2 kodlu katılımcı da bunu Amerika Birleşik Devletleri'nin yok edilmesi gerektiği düşüncesine bağlamıştır. K2 kodlu katılımcıya dünyada kalıcı barış ancak ve ancak ülkelerin kendi doğal zenginliklerini karşılıksız olarak paylaşması ile mümkündür. E3, E5, E6, K5 ve K6 kodlu katılımcılara göre ise dünyada kalıcı barışı tesis etmenin yolu, insanların birbirlerine karşı saygı duymasından geçmektedir. Yeryüzünde kalıcı barışı sağlamanın son koşulunu E4, K1, K3 ve K4 kodlu katılımcılar dile getirmişlerdir. Onlara göre bu, TV ve sinemalarda şiddet içerikli filmlerin yasaklanması ile mümkündür.

## TARTIŞMA

Bu çalışmada ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin genel olarak barış olgusu içinde yer alan eşitlik, adalet, savaş, şiddet ve kalıcı barış kavramlarına ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin kadın-erkek eşitliği konusunda duyarlı oldukları belirlenmiştir. Buna göre öğrencilerin tamamı kadın ve erkeğin eşit olması gerektiği ve kadınların toplumda erkeklerle eşit muamele görmeleri gerektiğini savunmuşlardır. Kamaraj ve Kerem'in (2004: 98) yaptığı çalışmada barış kavramı katılımcılar tarafından savaş olmama, sağlıklı gelişim, bireylerin dünyaya uyum sağlaması, ayrımcılık yapılmaması, sosyal adalet ve uyumun sağlanması ve yasalar karşısında eşitlik olarak tanımlanmıştır. Öğrencilerin kadın-erkek eşitliği ile ilgili vermiş olduğu yanıtlar Kamaraj ve Kerem'in (2004) yaptığı çalışmadaki yapılan barış tanımıyla uyuşmaktadır. Buna göre toplumsal barışın sağlanmasında kadın-erkek eşitliğinin sadece kâğıt üstünde değil gerçek yaşamda da olması gerekmektedir.

Kişilerin birbirine güvendiği mutlu ve huzurlu bir toplumun meydana gelmesi için anlaşmazlıklar ve düşmanlıklar giderilmelidir. Toplumsal barışın hedefi, insanlara sevgi,

saygı ve hoşgörü ölçüleri içerisinde davranıldığı, insanlar arasında adil ilişkilerin kurulduğu, kargaşa ve anlaşmazlıkların medeni ölçüler içerisinde çözümlendiği, bireyin komşusuyla, çevresiyle ve farklı düşüncelere sahip diğer insanlarla birlikte barış içerisinde diyalog kurabildiği bir ortam oluşturmaktır. Bu hedefe ulaşmak ve insan hayatını yıkan veya hayatın zevklerinden mahrum eden her türlü şiddetin önlenip insan hak ve özgürlüklerinin rahatlıkla ifade edilebildiği bir toplumsal düzenin kurulmasını sağlamak için erken yaşlardan itibaren ilk önce ailede daha sonra ilköğretimde barış eğitimi etkinliklerinin sistemli bir şekilde uygulanması gerekir. (Demir, 2011; Kamaraj ve Kerem, 2004; Türnüklü, 2006;Yılmaz, 2001). Bireylerde toplumsal adalet ve eşitlik duygusunun gelişmesinde ve barış kültürünün oluşmasında ilköğretim okulları çok büyük bir öneme sahiptir. Vriens (1990, akt., Demir, 2011: 1737) okul sisteminin şiddet içermemesini ve sosyal adalete uygun olmasını aksi takdirde öğrencilerin sosyal adalet kavramını anlamlandıramayacağını belirtmiştir. Şiddetin önlenmesinde, gelecek nesillerin sosyalleşmesinde ve toplumsal huzurun sağlanmasında ilköğretim okullarına çok büyük sorumluluklar düşmektedir (Demir, 2011; Türnüklü, 2006). Sağkal, Türnüklü ve Totan (2012) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerine uygulanan barış eğitimi programının öğrencilerin empatik düşünme becerilerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Coşkuner (2008) tarafından yapılan araştırmada ise barış eğitimi programının öğrencilerin saldırganlık eğilimlerini olumlu yönde etkilediği ve öğrencilerin olumlu ve barışçıl çatışma çözme becerilerinin arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Tapan (2006) tarafından ilköğretim sekizinci sınıf öğrencileriyle yapılan deneysel çalışma sonucunda barış eğitimi uygulanan deney grubunun çatışma çözme becerilerini kazandıkları, kontrol grubunun ise çatışma çözme becerilerinin istenen düzeyde olmadığı ve şiddete başvurma eğiliminde oldukları ortaya konmuştur. Yukarıdaki araştırmalar barış eğitimi programlarının öğrencilerin davranışlarında olumlu yönde değişimi sağladığını göstermektedir. Deveci, Yılmaz ve Karabağ (2008: 79) tarafından öğretmen adayları ile yapılan çalışmada katılımcıların toplumsal uyum ve barışı sağlama, çocukların diğer bireylere hoşgörülü olmasını sağlama, küreselleşmeyi tam olarak sağlama, bireyin kişilik gelişimine yardımcı olma gibi nedenlerle barış eğitimini ilköğretim okullarında gerekli gördükleri sonucuna varılmıştır. Buna göre barış eğitiminin ilköğretim programlarında daha fazla yer alması gerekmektedir. Coşkun (2012) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim birinci ve ikinci kademe yer alan bazı ders programlarının kazanımlar, kavramlar, beceriler ve değerler açısından barış eğitimini ne ölçüde desteklediği

saptanmaya çalışılmıştır. Bunun yanında araştırmacı ilköğretim programlarının barış eğitimi yeterliliği konusunda ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin görüşlerine başvurmuştur. Araştırmacı; barış eğitimi programını en fazla Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi, Düşünme Eğitimi ve Sosyal Bilgiler derslerinin desteklediği, diğer derslerde ise barış eğitimine çok fazla değinilmediği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretim programlarında barış eğitimine çok az yer verilmiştir. Demir (2011) ise Türkiye'deki sınıf öğretmenlerinin barış kavramının çeşitli boyutlarına ve barış eğitimine ilişkin görüşlerini incelediği çalışmasında test ağırlıklı, sınav odaklı eğitim sistemi nedeniyle, ilköğretim okullarının barış eğitimine yönelik üzerine düşen görevleri yerine getirmediği sonucuna ulaşmış, bu konuda velilerin beklentilerine cevap verme çabası, barış eğitimi çalışmalarını engelleyici unsur olarak saptamıştır. Kalabalık sınıflar ve müfredatı yetiştirme zorunluluğunun barış eğitimi konusunda istekli öğretmenlerin şevkini kırdığını belirtmiştir. Araştırmacı, sınıf öğretmenlerinin barış eğitimine ilişkin yeterli bilgi, beceri ve farkındalık düzeyinde olmadığını, bu durumun öğretmenlerin barış eğitiminin gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayal olarak görmelerinden kaynaklandığını belirtmiştir. Demir (2011) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları Coşkun (2012) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla uyuşmaktadır.

Araştırmamızda kalıcı barışın sağlanması için yapılması gerekenler hakkında öğrenciler insanların adaletli ve saygılı davranmalarını ve yardıma ihtiyacı olan ülkelere yardım edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Genel olarak kalıcı barışın gerçekleşeceğine inançlarının olduğunu belirtmişler ve barışa yönelik olumlu tutumlar geliştirmişlerdir. Yazıcı (2013) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinin günümüz dünya sorunlarına yönelik olumlu tutum geliştirdikleri ve dünyada olup bitenleri merak ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın ölçeğinde yer alan "*Dünyadaki açlık sorununun ülkeler arasındaki kaynak paylaşımının adaletsiz olmasından dolayı olduğunu düşünüyorum"* maddesine öğrencilerin % 77,2'sinin katıldığı görülmektedir. Bu bulgu bizim araştırmamızda yer alan *"Her ülke kendi kaynaklarından diğer ülkelere karşılıksız olarak dağıtmalıdır"* görüşüyle uyuşmaktadır. Yine araştırmadaki açlık, şiddet, cinsiyet ayrımcılığı ve yoksulluk ile ilgili ölçek maddelerine verilen cevaplar ile bizim araştırma bulgularımız arasında paralellik vardır. Araştırmamızda kalıcı barışın sağlanması hakkındaki öğrenci görüşlerine baktığımızda öğrencilerin en fazla *"İnsanlar birbirlerine saygı duymayı öğrenmelidir."* görüşünde birleştikleri görülmektedir. Bu durumun aksine Kepenekçi'nin (2010) üniversite öğrencilerinin ulusal ve uluslararası barışa ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada ise barış eğitimin başarılı olmasının ilk koşullarından olan kendine ve başkalarına saygı duyma konusunda sadece bir katılımcının görüş belirttiği ortaya konmuştur. Yine aynı araştırmada katılımcıların kalıcı barışa yönelik endişelerine dikkat çekilmiş ve bazı katılımcılar kalıcı barışın asla olmayacağına yönelik tutum geliştirmişlerdir. Bu durum ilköğretim kademesinde yapılan bizim çalışma, ortaöğretim kademesinde yapılan Yazıcı'nın (2013) çalışması ve yükseköğretim kademesinde Öztaşkın (2014) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla çelişmektedir.



## SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin barış olgusunu oluşturan bazı kavramlarla ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma paradigması altında yapılan araştırmada öğrencilerin barışla ilgili görüşleri mülakat yöntemiyle derinlemesine ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarından öğrencilerin kadın-erkek eşitliği konusunda duyarlı

olduklarını çıkarabiliriz. Özellikle son zamanlarda medyada çok fazla gündeme gelen kadın cinayetleri öğrencileri çok fazla etkilemektedir. Öğrenciler bu konuda kadınların da erkekler gibi eşit haklara sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Toplumda barış kültürünün oluşması toplumsal adaletin sağlanmasıyla mümkündür. Öğrencilerin toplumsal adaletin sağlanması için en önemli şart olan kişinin önce kendisi adil olmalı ilkesini kavramaları umut verici bir durumdur. Hangi kanun ya da kolluk kuvveti olursa olsun toplum içinde barış içinde huzurlu, mutlu ve kardeşçe yaşamanın ilk şartı insanların vicdanen adil olmasından geçer. Barış eğitiminin amacı toplumun gelişmesi için öğrencilere vicdani sorumluluk yüklemek olmalıdır. Öğrencilerin özellikle eşitlik ve hoşgörü kavramlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Eğer bir toplumdaki bireyler yasaların herkese eşit uygulandığından endişe duyarlarsa o insanların adil davranması zor gözükmektedir. Toplumda barış kültürünün oluşması için herkesin devlet nazarında eşit muamele görmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda insanlar yasalara uymaktan imtina etmeyeceklerdir.

Öğrencilerin medyaya yönelik görüşleri ciddiye alınması gereken bir durumdur. Öğrencilerin pek çoğu medyanın özellikle televizyonların gerçeği yansıtmadığını belirtmektedir. Burada medyanın gerçeği yansıtıp yansıtmadığı tartışmasından ziyade öğrencilerin algılarının niçin bu şekilde olduğu üzerine durulması gerekmektedir. Öğrenciler medyanın toplumu hizipleştirdiğini ve haber bültenlerinin insanları gerdiğini belirtmektedir. İnsanların birlik ve beraberlik içinde hareket etmemeleri toplumsal barışın önünde önemli bir engeldir. Bütün farklılıklarımıza rağmen birbirimize hoşgörüyle yaklaşmak barış içinde yaşamanın altın kuralıdır. Kimseyi değiştirmeye çalışmadan herkesin görüşüne saygı duymak barış kültürü içinde yer alır. Öğrencilerin şiddetin gerekliliği konusundaki görüşlerine baktığımızda; öğrencilerin yarısı şiddetin gerekli olduğunu savunurken diğer yarısı ise hiçbir zaman şiddetin olmaması gerektiğini belirtmiştir. Şiddetin gerekli olduğunu savunanların sebeplerine baktığımızda; nefs-i müdafaa durumunda, devlete karşı asi olanlara ve yanlış düşüncelere sahip kişiler için sonuçları karşımıza çıkmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken ölçüt örnekleme yöntemine başvurulmuş ve TEOG sınav puanı en yüksek öğrenciler belirlenmiştir. Çalışkan öğrencilerin yarısının bile şiddetin gerekliliğini savunması, şiddetin normal bir durummuş gibi algılanmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle günlük hayatımızda, medyada, devletlerarası ilişkilerde vb. yerlerde şiddet olaylarına tanıklık etmekteyiz. Bu durum öğrencilerin şiddeti hayatın bir parçası olarak görmelerine sebep olmaktadır. Bunu engellemenin yolu barış eğitiminden geçer. Barış eğitimi sayesinde çatışmalar zarar vermeden yapıcı şekilde çözülmektedir. Şiddetten uzak duran, çatışma çözme becerilerine sahip bireyler yetiştirmek için ilk önce ailede sonrasında okulda barış eğitimi uygulamalarına önem verilmelidir.



Gelecekte daha iyi bir dünyanın olması için bugünün çocuk ve gençlerine barış eğitimi verilmeli, öğretim programlarının barış eğitimine yönelik düzenlenmesi gerekmektedir. Etnik yapısı, cinsiyeti, dini ve siyasi görüşü ne olursa olsun toplumsal barışı elde etmek için herkesin ortak ve insani bir sorumluluk taşıdığının iyice algılanması ve kavranması gerekmektedir (Demirtaş, 1991: 43). Toplumda adaletsizlik ve eşitsizlik durumlarının önüne geçilmesi gerekmektedir. Barış eğitiminin anaokulundan başlayarak bütün örgün eğitim kurumlarında yer alması ve var olan öğretim programlarında, ders kitaplarında barış eğitimine yönelik etkinlikler yer almalıdır. Barış eğitimi sadece Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi ya da Sosyal Bilgiler dersinin konusu değildir. Disiplinler arası bir şekilde bütün derslerde ve okulun her tarafında uygulanması gerekmektedir. Barış eğitimi sadece sınıf kapılarının içinde kalmamalı ve teorikten pratiğe geçip yaşam biçimi haline gelmelidir. Çocuklarımıza salt savaşın kötülüğünden

bahsetmek yerine devletlerin barış içinde daha iyi kalkınıp gelişebilecekleri, mevcut maddi ve manevi kaynakları daha iyi kullanabileceklerini öğretmeliyiz (Demirtaş, 1991: 43). Öğrencilerimize küreselleşme olgusuyla birlikte dünyanın gittikçe küçülerek çeşitli milletlerin ulaşım, ticaret, teknoloji, iletişim, eğitim ve kültür alışverişiyle birbirlerine daha çok yaklaşmakta ve bütünleşmekte oldukları; böylesine uluslar ve kültürler arası bir ilişki ve işbirliğinin arttığı bir dünyada barışın korunmasında her insanın ve ulusun büyük faydaları ve rolü olduğu benimsetilmeli milletlerin ayrı birer ada değil, birbirleriyle ilişkili ve gelişen tek bir dünyanın yapıcı ve çağdaş birer üyesi olma zorunda oldukları açıklanmalıdır (Demirtaş, 1991: 43). Küresel vatandaşlık bilinci içerisinde geçmişte yaşanmış acı olayların kinini tutmadan bütün insanların özünde iyi olduğunu öğrencilerimize benimsetmeliyiz.

## KAYNAKÇA


Aktaş, Ö. ve Safran, M. (2013). Evrensel bir değer olarak barış ve barış eğitiminin tarihçesi. *TSA*, *17*(2), 131-150.

Apaydın, Ç. ve Aksu, M. (2012). Opinions of Teachers Concerning Peace Education. Inonu Unıversıty Journal Of The Faculty Of Educatıon Special Issue/ Volume 13, Issue 3, 131-148.

Aspeslagh, R. & Burns, R. J. (1996). Approaching Peace Through Education: Background, Concept and Theoretical İssues. . Robin J. Burns and Robert Aspeslagh (Ed.), Three Decades of Peace Education Around the World. (25- 70). London: Garland Publishing.

Banks, J, A. (2013). *Çokkültürlü Eğitime Giriş*.(Çev. H. Aydın). Ankara: Anı Yayıncılık.

Bar-Tal, D. (2002). The elusive nature of peace education. G. Salomon & B. Nevo (Eds.), *Peace education: The concept, principles and practice in the world.* (pp.27-36). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Bekerman, Z. & McGlynn, C. (2007). *Addressing Ethnic Conflict through Peace Education.* New york:Palgrave Macmıllan.

Carter, C, C. (2010). *Conflict Resolution and Peace Education Transformations Across Disciplines*. New york:Palgrave Macmıllan.

Coşkun, Y. (2012). İlköğretim Programlarında Barış Eğitimi ve Barış Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Coşkuner, E. (2008). Barış Eğitimi Programının Öğrenci Şiddeti Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Demir, S. (2011). An Overview Of Peace Education In Turkey: Definitions, Difficulties, And Suggestions: A Qualitative Analysis. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* 11(4), 1739-1745.

Demirtaş, A. (1991). Barış, Savaş ve Eğitim. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 6.

Deveci, H., Yilmaz, F., & Karadag, R. (2008). Pre-service teachers' perceptions of peace education. *Eurasian Journal of Educational Research*, 30, 63-80.

Erkman, F. (2012). Barış Kültürü. . *İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Barış Kültürü ve Eğitimi Çalıştayı.* 20.03.2015 tarihinde http://yekuv.org/kitap.pdf adresinden alınmıştır.

Fountain, S. (1999). *Peace education in UNICEF*. New York: United Nations Children's Fund Programme Publications.

Galtung, J. (1969). Violence, peace and peace research. *Journal of Peace Research Institute*, *6* (3), 167-191.

Harris, I, M. (2002). Peace Education Theory. Paper presented at the Annual Meeting of the AmericanEducational Research Association. New Orleans.

Harris, I, M. (2013). Peace Educationfrom the Grassroots. Charlotte: Informatıon Age Publıshıng.

Harris, I, M.& Morrison, M. L. (2010). *Peace education (*3nd ed.). North Carolina: Mcfarland.

Kamaraj, I. ve Kerem, E. A. (2004). Erken çocukluk dönemi barış değerine evrensel bir bakış I. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*, 93-104.

Kaya, İ. ve Aydın, H. (2014). *Çoğulculuk Çok kültürlü ve Çok dilli Eğitim.* Ankara: Anı Yayıncılık.

KAYAD. (2011). Öğretmen ve Gençlik Çalışanları için Barış Eğitimi Rehberi. 20.03.2015 tarihinde http://www.kayadcommunitycenter.com/kayad-life-tr.pdf adresinden alınmıştır.



Kepenekçi, Y. (2010). Üniversite öğrencilerinin ulusal ve uluslararası barışa ilişkin görüşleri [Opinions of university students towards national and international peace]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 43(2), 27- 49.

Kester, K. (2008). Peace Education: Experience and Storytelling as Living Education. *Peace and Conflict Review.* Volume 2. Issue 2. (pp. 1-14).

Öğretir, A. D. (2005). Erken Çocukluktan Ergenliğe Barış Eğitimi: Pratik Bir Yaklaşım. *Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi,* **7**, s. 114-139.

Öztaşkın, B. (2014). Barışa Yönelik Tutumlar ve Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Journal of Education*. Volume 3, Issue 3.

Page, J, S. (2004). Peace Education: Exploring Some Philosophical Foundations. *International Review of Education* 50(1) pp. 3-15.

Pınar, M. ve Güven, M. (2012). Barış Kültürünün Eğitim Ekolojisindeki Yeri. *İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Barış Kültürü ve Eğitimi Çalıştayı.* 20.03.2015 tarihinde http://yekuv.org/kitap.pdf adresinden alınmıştır.

Reardon, B. A. (1988). *Comprehensive peace education: Educating for global responsibility.* New York: Teachers College Press.

Sağkal, A. S., Türnüklü, A. ve Totan, T. (2012). Kişilerarası barış için empati: Barış eğitiminin empati becerilerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri[Educational Sciences: Theory & Practice],* 12(2), 1447-1460.

Salomon, G. (2002). The Nature of Peace Education: Not all Programs are Created Equal. G. Salomon & B. Nevo (Eds.), *Peace education: The concept, principles and practice in the world.*(pp. 3-15). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Salomon, G. & Nevo, B. (2002). Peace education: The concept, principles and practices around the world. Mahwah, NJ. LEA.

Tapan, Ç. (2006). Barış Eğitimi Programının Öğrencilerin Çatışma Çözme Becerileri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

TDK. (2015). Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük. 24.03.2015 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.552e699e290101.25951931 adresinden alınmıştır.

Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi.*6 (24). 543-559.

Türnüklü, A. (2006). *Sınıf Ve Okul Disiplinine Çağdaş Bir Yaklaşım: Onarıcı Disiplin*. Ankara: Ekinoks.

Türnüklü, A. ve Şahin, İ. (2006). İlköğretim Okullarında, Çatışma Çözüm Stratejilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi, 4* (297), 11-21.

UNESCO. (2001). Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi. 15.03.2015 tarihinde http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/kulturel_ifadelerin_cesitliligi/EVRENSEL_B%C4%B0LD%C4%B0RGE.pdf adresinden alınmıştır.

Yazıcı, Ö. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutumları. Turkish Studies*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/6 Spring.*

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, H. (2001). Yaygın Din Eğitimi Kurumları ve Toplumsal Barış, *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Cilt: 5, Sayı 2, 329–356.



## GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

### Giriş

Türk Dil Kurumu (2015) sözlüğünde uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam olarak tanımlanan barış kavramı ülkeler arası ilişkilerde savaşın olmama durumu şeklinde kullanılmaktadır (Kamaraj ve Kerem, 2004: 99). Toplumsal hayatta ise adalet, hoşgörü ve uzlaşmanın olmadığı yerde barıştan söz edilemez. Bu nedenle barış kavramını sadece savaşın yokluğu şeklinde tanımlamak yerine çok boyutlu şekilde ele almak gerekmektedir. Barış eğitimi alanındaki çalışmaların öncüsü olarak kabul edilen Galtung (1969: 183) barış kavramını negatif ve pozitif barış şeklinde iki boyutta ele almıştır. Negatif barışla savaşın ve örgütlü fiziksel şiddetin diğer şekillerinin yokluğu kastedilmektedir. Başka bir anlatımla çatışmaları meydana

getiren sebeplerin değil, sadece çatışmaların ortadan kalkmasıdır. Pozitif barış ise yapısal ve kültürel şiddetin ortadan kalkarak sosyal adaletin tesis edildiği bir durumdur. Barış kavramının karşıtı olarak savaş değil; şiddet kavramı ön plana çıkmaktadır (Galtung, 1969: 183-185; Öğretir, 2005: 116). Barış eğitiminin asıl amacı toplumsal hayatta pozitif barışın egemen olmasını sağlamaktır. Barış eğitimi öğrencilerin; hem fiili hem de yapısal şiddeti önlemek ve çatışmaları barışçıl biçimde çözmelerini sağlamak amacıyla barış için uygun koşulları yaratmaları için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerlerin teşvik edilmesi sürecidir (Fountain, 1999: 1). Aspeslagh ve Burns'a (1996) göre barış eğitiminin nihai amacı; adaletli, paylaşımcı, şiddetsiz ve hoşgörülü bir dünyada yaşamak için çocukları eğitmektir. Toplum olarak barış içinde yaşamanın yolu şiddetten arınmış ve farklılıklara saygılı bireyler yetiştirmekten geçer. Erken yaşlarda edinilen davranışlar yaşam biçimine dönüşmektedir. Bu nedenle barış eğitimi öğrenim sürecinin ilk yıllarından itibaren sistemli ve belli bir program dahilinde uygulanmalıdır. Barış eğitimi; çok kültürlülük, değerler eğitimi, ırkçılık karşıtı eğitim, küreselleşme, çevre bilinci, insan hakları, vatandaşlık ve çatışma çözümü eğitimi gibi birçok alanı içinde barındıran disiplinler arası bir alandır (Kester, 2008: 5; Öğretir, 2005: 115). Barış eğitimi kapsamında öğrencilere işbirliğine dayalı çalışma alışkanlığı, akran arabulucuğu, yapıcı çatışma çözümü ve sosyal iletişim becerilerinin artırılmasına yönelik hem teorik hem de uygulamalı eğitim verilmelidir (Öğretir, 2005: 115). Her geçen gün toplumların yapısında farklılıklar ve çeşitlilikler meydana gelmektedir. Bu durum bir arada bulunan çeşitli kültürel kimliklerin uyumlu bir şekilde yaşayabilmesi ve olumlu yönde etkileşimin olmasını gerektirir. Toplumsal uyumun, sivil toplum hareketliliğinin ve toplumsal barış kültürünün olabilmesi için bütün vatandaşların kendilerini toplumun bir parçası olarak hissetmelerinin sağlanması gerekmektedir.

## Yöntem



Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemi ile yorumlanmıştır. Çalışma, 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Manisa'nın Yunus Emre ilçesindeki resmi bir ortaokulda öğrenim gören 12 sekizinci sınıf öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan ölçüt örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel ilke önceden belirlenmiş olan ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 140). Çalışmamızdaki örnekleme dahil edilen öğrencilerin seçilmesindeki temel ölçüt TEOG (Temel Ortaöğretime Geçiş Sınavı) puanıdır. Katılımcılar TEOG puanı en yüksek olan öğrencilerden seçilmiştir. Belirlenen bir günde belirlenen katılımcılar ile ayrı ayrı görüşmeler yapılmıştır. Uzman tavsiyesine dayandırılarak hazırlanmış olan açık uçlu sorular, görüşme esnasında katılımcılara sorulmuş ve cevaplar ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan verilerin daha sonra bilgisayar yardımı ile dökümü yapılmıştır

## Bulgular ve Yorum

Kadın-erkek eşitliği olmalı mıdır? Niçin? Sorusuna eşit olmalıdır diyen katılımcılar; cennet annelerin ayakları altındadır, kadınlar da her işi yapabilirler, kadın en değerli varlıktır cevaplarını vermişlerdir. Kadın-erkek eşitliğinin kadınların lehine pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini de belirtmişlerdir. Genel olarak katılımcılar kadın-erkek eşitliğinin olması gerektiğini ve bunun doğal bir durum olarak kabul edilmesini savunmaktadırlar. Toplumsal adaleti sağlamak için neler yapmak gerekir? Sorusuna katılımcılar; kişi, önce kendisi adil

olmalı, insanlar birbirlerine karşı hoşgörülü olmalı, her konuda eşitlik sağlanmalı, yasalara uyulmalı ve cezalar herkes için aynı derecede uygulanmalı cevaplarını vermişlerdir. Medya toplumu savaşa mı yönlendiriyor yoksa barış ve kardeşliğe mi? Sorusuna katılımcıların çoğu savaşa yönlendiriyor diyerek televizyonlar gerçeği yansıtmıyor, medya insanları hizipleştiriyor ve haberler toplumu geriyor cevabını vermişlerdir. Barışa yönlendiriyor diyenlerin ise ortak cevabı kötü ve iyiyi göstermek için sergileniyor olmuştur. Şiddetin gerekli olduğu durumlar var mıdır? Eğer varsa bunlar nelerdir? Sorusuna katılımcıların yarısı evet, diğer yarısı ise hayır cevabını vermiştir. Evet diyenlerin ortak cevapları, nefs-i müdafaa durumunda, devlete karşı asi olanlara ve yanlış düşüncelere sahip kişiler için şiddet gereklidir olmuştur. Hayır diyenler ise her konuda ortak bir mutabakat sağlanabilir bu nedenle şiddete gerek yoktur diye belirtmişlerdir. Dünyada bir daha savaşların yaşanmadığı kalıcı barışı sağlamak için neler yapmak gerekir? Sorusuna katılımcılar; dünyada tek bir devlet ve tek bir lider olmalıdır, ABD ortadan kaldırılmalıdır, her ülke kendi kaynaklarından diğer ülkelere karşılıksız olarak dağıtmalıdır, insanlar birbirlerine saygı duymayı öğrenmelidir ve televizyon ve sinemalarda şiddet içerikli filmler yasaklanmalıdır şeklinde cevaplamışlardır.

**Sonuç ve Öneriler**

Bu araştırmada ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin barış olgusunu oluşturan bazı kavramlarla ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma paradigması altında yapılan araştırmada öğrencilerin barışla ilgili görüşleri mülakat yöntemiyle derinlemesine ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarından öğrencilerin kadın-erkek eşitliği konusunda duyarlı olduklarını çıkarabiliriz. Özellikle son zamanlarda medyada çok fazla gündeme gelen kadın cinayetleri öğrencileri çok fazla etkilemektedir. Öğrenciler bu konuda kadınların da erkekler gibi eşit haklara sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Toplumda barış kültürünün oluşması toplumsal adaletin sağlanmasıyla mümkündür. Öğrencilerin toplumsal adaletin sağlanması için en önemli şart olan kişinin önce kendisi adil olmalı ilkesini kavramaları umut verici bir durumdur. Hangi kanun ya da kolluk kuvveti olursa olsun toplum içinde barış içinde huzurlu, mutlu ve kardeşçe yaşamanın ilk şartı insanların vicdanen adil olmasından geçer. Barış eğitiminin amacı toplumun gelişmesi için öğrencilere vicdani sorumluluk yüklemek olmalıdır. Öğrencilerin özellikle eşitlik ve hoşgörü kavramlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Eğer bir toplumdaki bireyler yasaların herkese eşit uygulandığından endişe duyarlarsa o insanların adil davranması zor gözükmektedir. Toplumda barış kültürünün oluşması için herkesin devlet nazarında eşit muamele görmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda insanlar yasalara uymaktan imtina etmeyeceklerdir.



Gelecekte daha iyi bir dünyanın olması için bugünün çocuk ve gençlerine barış eğitimi verilmeli, öğretim programlarının barış eğitimine yönelik düzenlenmesi gerekmektedir. Etnik yapısı, cinsiyeti, dini ve siyasi görüşü ne olursa olsun toplumsal barışı elde etmek için herkesin ortak ve insani bir sorumluluk taşıdığının iyice algılanması ve kavranması gerekmektedir (Demirtaş, 1991: 43). Toplumda adaletsizlik ve eşitsizlik durumlarının önüne geçilmesi gerekmektedir. Barış eğitiminin anaokulundan başlayarak bütün örgün eğitim kurumlarında yer alması ve var olan öğretim programlarında, ders kitaplarında barış eğitimine yönelik etkinlikler yer almalıdır. Barış eğitimi sadece Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi ya da Sosyal Bilgiler dersinin konusu değildir. Disiplinlerarası bir şekilde bütün derslerde ve okulun her tarafında uygulanması gerekmektedir. Barış eğitimi sadece sınıf kapılarının içinde kalmamalı ve teorikten pratiğe geçip yaşam biçimi haline gelmelidir. Çocuklarımıza salt savaşın kötülüğünden

bahsetmek yerine devletlerin barış içinde daha iyi kalkınıp gelişebilecekleri, mevcut maddi ve manevi kaynakları daha iyi kullanabileceklerini öğretmeliyiz (Demirtaş, 1991: 43). Öğrencilerimize küreselleşme olgusuyla birlikte dünyanın gittikçe küçülerek çeşitli milletlerin ulaşım, ticaret, teknoloji, iletişim, eğitim ve kültür alışverişiyle birbirlerine daha çok yaklaşmakta ve bütünleşmekte oldukları; böylesine uluslar ve kültürler arası bir ilişki ve işbirliğinin arttığı bir dünyada barışın korunmasında her insanın ve ulusun büyük faydaları ve rolü olduğu benimsetilmeli milletlerin ayrı birer ada değil, birbirleriyle ilişkili ve gelişen tek bir dünyanın yapıcı ve çağdaş birer üyesi olma zorunda oldukları açıklanmalıdır (Demirtaş, 1991: 43).

## EXTENDED ABSTRACT

### Introduction

The notion of peace being described in Turkish Language Association (2015) as a place where is constructed with conformity, mutual understanding and tolerance, is used as the situation that there isn't war in relationships between countries (Kamaraj and Kerem, 2004: 99).It can't be mentioned about the peace in a place having no justice, no tolerance and no negotiation. So, the notion of peace is needed to approach multi-dimensionally instead of describing as only the absence of war. Galtung (1969: 183) accepted as the leader of works in the field of peace education, handle the notion of peace as two forms like positive and negative peace. With negative peace, it is meant absence of the war and organized-physical violence. In other words, it is disappearance of conflicts not the reasons creating the conflicts. But positive peace is the situation that social justice is established by disappearing physical and cultural violence. Violence come in front as the opposite of peace instead of war (Galtung, 1969: 183-185; Öğretir, 2005: 116). Main aim of peace education is to provide positive peace to dominate over social life. Peace education is a process which knowledge, ability and attitude that are needed for creating suitable conditions for the peace, are encouraged and providing students to prevent both actual and physical violence and to resolve conflicts peacefully (Fountain, 1999: 1). According to Aspeslagh and Burns (1996), the final aim of peace education is to educate children in order to live in fair, non-violent, sharing and tolerant world. Living peacefully as a community requires growing people who is respectful to differences and purified from violence. Behaviours gained in early-ages turns into lifestyle. So, peace education should be applied systematically and with a certain program in early years of learning process. Peace education is an Interdisciplinary field including multiculturalism, values education, education against racism, globalisation, environment conscious, human rights, citizenship and conflict resolution (Kester, 2008: 5; Öğretir, 2005: 115).Both theoretical and practical education for improving social communicative skills, cooperative studying habits, constructive conflict resolving and peer mediation, should be given to students (Öğretir, 2005: 115). Day by day, varieties and differences occur in structures of societies. This situation requires that various cultural identities live with each other harmonically and there is a positive interaction. it requires to be provided whole citizens to feel themselves as a piece of the society in order that there is social harmony, social mobility and culture of peace.



### Method

This study is generated by using case study being a design of the qualitative research. The data were collected via semi-structured interview technique. The data were interpreted with the help of descriptive analysis method. The study was carried out with the attending of 12 eight-grade

students studying at an official secondary school in Yunus Emre, Manisa in spring semester of 2014-2015 academic year. Criterion-sampling method being a method of purposive sampling was applied for choosing participants. Main principle in criterion-sampling method is having studied whole situations fulfilling the criterion determined previously (Yıldırım and Şimşek, 2013: 140). Main criterion for choosing students included to the sample is TEOG ( High School Entrance Exam) result. Participants were chosen from the students having highest TEOG results. Interviews were had with determined-participants in a determined-day. Open-ended questions prepared with the advice of expert were asked to participants and answers were recorded via voice-recorder. Recorded-data were printed out later with the help of a computer.

**Findings, Discussion and Results**

Should there be gender equality? Why? Participants saying there should be equality to this question; replied that paradise lies at the feet of the mother, women also manage to every work and woman is the most valuable creature. They also state that gender equality requires positive discrimination for women. Participants defend that there should be gender equality and it is accepted as a natural situation. Participants replied the question "What should be done for providing social justice?" that a person should be fair himself firstly, people should be respectful to each other, equality should be provided in every field, it is obeyed to laws and punishments should be applied equally for everyone. Is the media leading the society to war or to peace and brotherhood? Participants replied this question that TV channels don't reflect the truth, media separate people from each other and the news tighten the society, by saying that media is leading the society to the war. The common answer of whom saying that media leading to peace, is that it is displayed to show good and bad. Is there any situation requiring violence? If yes, What are these? Half of participants said yes and the other half said no to this question. The common answers of whom saying yes, is that violence is needed in self defence situation and for people being rebel against the state and having wrong thoughts. But people saying no indicate that common agreement can be provided in every matter so violence isn't necessary. What should be done for consistent peace in the world without living any war anymore? Participants replied this question that there should be one state and one leader in the world, USA should be annihilated, every country should distribute their own source to other countries willingly, people should learn to respect to each other and films on TV and at cinemas including violence should be banned.



**Conclusıon and Suggestıons**

In this study, opinions of eight-grade students in secondary school about some notions generating phenomenon of peace are tried to be determined. Opinions of students about the peace are shown deeply with interview method in the study done via the paradigm of qualitative research. We can infer from results that students are sensitive about gender equality. Murders of women being on the agenda especially nowadays, effect students so much. Students stated that women must also have equal rights with men. Developing peace culture in the society is possible with the help of providing social justice. That students accept the principle "person should be fair himself " being the most important condition for providing social justice, is a hopeful situation. Whichever law or law enforcement agency, the first condition of living peacefully, brotherly, happily and calmly in the society is that people are fair conscientiously. The aim of peace education is to give the students conscientious responsibility for improvement of the society. It is seen that students highlight especially the notions of equality and tolerance.

If people in a society are worried that laws are carried out for each person equally, it seems difficult that these people behave fairly. Every people must be treated equally by the state in order that the peace culture occur. In this situation, people will not abstain from obeying the laws.

Peace education should be given to today's children and teenagers in order that there is a better World in future, curriculums should be designed according to peace education. Whatever their race, ethnicity, language, gender, religion and political view; that everybody has a common humanistic responsibility for providing the peace, must be perceived and comprehended well (Demirtaş, 1991: 43). Injustice and inequality in the society must be prevented. Peace education must be in every school from pre-school level to all level of school and activities about peace education must be in current curriculums and course books. Peace education isn't a matter of only Education of Citizenship and Democracy and Social Studies. It must be applied in whole courses and area of the school inter-disciplinarily. Peace education shouldn't be stay in four walls of the classroom and it should turn to a lifestyle by skipping from theoretical to practice form. We must teach children that the states can develop more and use current earthy and moral sources better in peace instead of mentioning only evil side of the war (Demirtaş, 1991: 43). It should be made our students adopted that various nations are approaching more to and integrating with each other via transportation, trading, technology, communication, education and cultural exchange by shrinking of the world day by day; every people and nation have big benefit and a role in the world where such international and cross-cultural relationship and cooperation are growing, it should be explained that nations aren't islands being separate from each other, they have to be a constructive and modern member of unique world developing and being related with each other (Demirtaş, 1991: 43).